

L.M. KAZNACHEYEVA. FORMATION AND DEVELOPMENT OF STUDENT'S SKILLS IN THE CONDITIONS OF THE HIGHER EDUCATION

The summary. In this article it is designated that possession of rhetorical skills is an important component of the modern successful person. For mastering such skills and their improvement the discipline of "Rhetoric" has to become an obligatory subject in all training programs of higher educational institutions. In Rivne Humanities University on department of cultural science and musicology within the discipline of "Rhetoric" historical and theoretical bases of oratory are studied and practical skills are formed, in particular practical mastering of art of preparation and carrying out monologue and dialogic forms of oral performances.

Key words: rhetoric, oratory, rhetorical skills, speech, speech communication.

Рекомендовано до друку.
Д-р. пед. наук, проф. Я.В. Сверлюк.

Одержано редакцією 2016 р.

УДК: 378: 37. 011. 3 - 051: 811

О.О. СЕМЕНОВА

ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ КРЕАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ-ФІЛОЛОГІВ

Резюме. У статті висвітлюються науково-практичні проблеми використання інформаційних технологій в процесі формування креативної компетентності майбутніх вчителів іноземної мови. Обґрунтовується доцільність використання інноваційних технологій та їх сприяння підвищенню якості освітнього процесу.

Ключові слова: компетентність, креативна компетентність, творчість, інноваційні технології, інформаційні технології.

Постановка проблеми. В умовах високих вимог до сучасної освіти, а також завдяки швидкому розвитку засобів обчислювальної техніки виникає важливість інформаційного та технологічного забезпечення освітнього процесу. В наш час майбутній спеціаліст стикається з необхідністю сприйняття та обробки інформації, що передається каналами засобів масової інформації, у тому числі з використанням комп'ютерної техніки. Тому однією з основних задач сучасної освіти є підготовка нового покоління компетентних фахівців у сучасних інформаційних умовах, які насамперед передбачають сприйняття та розуміння різноманітної інформації, володіння засобами спілкування на основі невербальних форм комунікації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз наукової літератури дозволяє говорити про те, що у наш час все більшого визнання отримує компетентнісна парадигма у сфері освіти. Її основу складає компетентнісний підхід до організації підготовки педагогічних кадрів вищої кваліфікації. Проблема формування різних видів компетентності спеціалістів, а саме: мовної, професійної, функціональної, лінгвістичної, педагогічної, креативної, досліджувалася вітчизняними й зарубіжними науковцями (В. Адольф, Т. Браже, С. Будак, С. Вершловський, О. Добудько, М. Кабардов, В. Кричевський, В. Маслов, Т. Новікова, Р. Овчарова, Г. Саранцев, В. Стрельников, Н. Харітонова, О. Шиян) [5, 48].

Креативна компетентність передбачає, передусім, виявлення закономірностей навчання і виховання, розроблення високоефективних теорій і методик, які дадуть змогу виконувати завдання сучасної школи, прогнозувати тенденції її розвитку тощо. Творчість у практичній діяльності педагога настільки різноманітна, що необхідно говорити про можливі аспекти її виявлення, про рівні творчості. Зокрема, новизна в практичній роботі педагога може виявлятися у нестандартних підходах до розв'язування проблем; у розробленні нових методів, форм, прийомів, засобів та їх оригінальних поєднань; в ефективному застосуванні досвіду в нових умовах; в удосконаленні, раціоналізації, модернізації відомого відповідно до нових завдань; у вдалій імпровізації на основі як точних знань і компетентного розрахунку, так і високорозвинутої інтуїції; у вмінні трансформувати методичні рекомендації, теоретичні положення в конкретні педагогічні дії тощо. Звичайно, все це – взаємопов'язані прояви творчості. Вищим рівнем творчості в практичній діяльності є створення принципово нових, високоефективних систем навчання, виховання і розвитку студентів.

Метою даної статті є висвітлення науково-практичної проблеми використання інформаційних технологій в процесі формування креативної компетентності майбутніх педагогів-філологів.

Виклад основного матеріалу. Формування креативної компетентності майбутніх педагогів-філологів далеко не стихійний мимовільний процес і він передбачає наявність і дотримання педагогічних умов, які позитивно впливають на процес формування складного особистісного утворення, що виступає показником професіоналізму сучасного вчителя. Серед них можна виділити: створення педагогічного середовища в освітньому просторі; посилення практично-орієнтованої спрямованості навчання; актуалізацію професійного досвіду студентів; створення ситуацій невизначеності та ризику з метою розвитку здатності вирішувати

професійні проблеми і творчо виконувати професійні функції; єдність інтелектуального та емоційного факторів навчання дією; діагностику ступеню формування компетентності на різних етапах професійної підготовки студентів та використання інноваційних технологій.

Основу і зміст інноваційних освітніх процесів становить інноваційна діяльність, сутність якої полягає в оновленні педагогічного процесу, внесенні новоутворень у традиційну систему. Інноваційні технології - це цілеспрямований системний набір прийомів, засобів організації навчальної діяльності, що охоплює весь процес навчання від визначення мети до одержання результатів.

У наш час існує очевидне протиріччя у викладанні іноземних мов, яке потребує вивчення та вирішення (з одного боку державні стандарти спеціальностей зобов'язують розширювати кількість розділів, що вивчаються, та поглиблювати їх зміст, а також впроваджувати додаткові розділи для окремих спеціальностей; з другого – різко скорочується кількість годин на аудиторну роботу, а базова підготовка студентів, для яких іноземна мова є фаховою дисципліною, погіршується).

У зв'язку з цим збільшується необхідність застосування інформаційних технологій в освіті, які забезпечують загальну комп'ютеризацію студентів та викладачів на рівні, що дозволяє вирішувати три основні задачі: 1) забезпечення доступу до мережі Інтернет кожного учасника навчального процесу; 2) побудова та розвиток єдиного освітнього інформаційного простору; 3) утворення, розвиток та ефективне використання керованих інформаційних освітніх ресурсів, у тому числі особистих баз даних користувачів з можливістю загального доступу для роботи з ними [4, 88].

Інформаційні технології можуть бути застосовані для покращення якості освіти під час вивчення окремих дисциплін. Специфічною особливістю студентів першого та другого курсів, на яких відбувається підготовка з дисциплін «Іноземна мова за фахом», «Практичний курс англійської мови» є різний рівень шкільної підготовки з іноземної мови. Це призводить до того, що при вивченні на практичних та лабораторних заняттях матеріалу певного рівня складності, студенти, що мають прогалини у знаннях за шкільною програмою, опиняються не в змозі засвоїти новий матеріал, а більша чисельність груп та невелика кількість годин, яка відводиться навчальними планами, не дозволяють здійснити індивідуальний підхід до навчання таких студентів.

У зв'язку з цим стає актуальною самостійна робота студентів, починаючи з першого дня занять у ВНЗ, так як студент повинен вивчити курс іноземної мови у потрібному обсязі незалежно від кількості прослуханих лекцій та аудиторних занять. Відомо, що частину роботи студент виконує в аудиторії, а другу частину – під час позааудиторної діяльності, якій у наш час приділяється особлива увага, так як вона є невід'ємною частиною навчального процесу. Коректно організована самостійна робота спирається на свідомість, активність та ініціативу студентів, розвиває індивідуальні схильності та здібності студентів, розширює та поглиблює знання і вміння, отримані на заняттях.

Для успішної самостійної роботи необхідні такі умови, як наявність навичок такої роботи у студентів, правильне організоване педагогічне керівництво та обов'язковий контроль її виконання. Крім того, необхідне доцільне дозування, чіткі формулювання завдань та задач при повній увазі, стимулювання самостійного ретельного виконання, рекомендації до виконання, індивідуалізація та диференціація завдань, включення творчої роботи, що викликає зацікавленість до предмету. Все це здійснюється на заняттях у процесі викладення завдань самостійної діяльності.

Однією з форм такої роботи можуть бути індивідуальні практичні завдання, розроблені з урахуванням рівня підготовки студентів, які складаються окремо по кожному з розділів і містять достатньо велику кількість вправ з метою відпрацювання у студентів практичних навичок. Важливим моментом є те, що кількість варіантів має відповідати кількості студентів в академічній групі і в кожному варіанті мають бути вправи різного рівня складності. Слід враховувати той аспект, що завдання має відповідати рівню складності, що визначається стандартом спеціальності, але при цьому бути доступним для виконання для конкретного студента, щоб кожне успішно і самостійно виконане завдання укріплювало у студентів впевненість у власних силах і стимулювало подальший інтерес до вивчення даного предмету.

Слід також відмітити важливість постійного контролю виконання студентами індивідуальних завдань у вигляді індивідуальних консультацій, на яких студенти можуть розібратися з викладачем проблеми, що виникли у процесі виконання завдань, а терміни виконання мають бути чітко встановленими.

Одним з недоліків такої організації самостійної роботи є великі затрати часу на розробку, перевірку та захист індивідуальних завдань, так як викладачу і студенту не завжди вдається знайти зручний час для консультації.

Щоб частково вирішити дану проблему можна використати сучасні комп'ютерні технології, які відіграють величезну роль в організації самостійної роботи. Сьогодні однією з характерних рис освітнього середовища є можливість студентів і викладачів звертатися до структурованих навчально-методичних матеріалів, навчальних мультимедійних комплексів університету у будь-який час будь-де. Виходячи з цього, пропонується впровадити так званий «освітній портал», в якому кожен викладач матиме «Особистий кабінет», в якому можна розмістити всю необхідну інформацію для студентів (графіки консультацій, питання теорії, вправи для самостійного опрацювання та іншу необхідну інформацію).

Мережу Інтернет можна використовувати для контролю виконання індивідуальних завдань. Студенти, виконуючи вправи, можуть надсилати викладачеві відповіді; викладач, після перевірки, залишає в «Особистому

кабінеті» свої зауваження та коментує виконане завдання. Таким чином, студенти можуть бачити чи вірно виконана частина їх індивідуального завдання, якщо все виконано вірно, можна переходити до наступних вправ, якщо ні – допрацювати помилки. В свою чергу викладач бачить, хто зі студентів успішно виконав вправи, хто допустив помилки і хто виконав невірно. Для тих студентів, хто погано засвоїв матеріал, можна давати більш легкі вправи, а разом з ними приклади виконання подібних вправ. Після того, як матеріал буде засвоєно, можна переходити до вправ більш складного рівня.

У той же час, при навчанні за допомогою Інтернету, існують певні недоліки: викладач та студенти не бачать один одного, тобто існує проблема ідентифікації студента. Якщо викладач відправляє завдання своєму студенту за допомогою електронної пошти або залишає їх в «Особистому кабінеті», то, отримавши через деякий час відповідь від студента, він не може бути упевненим в тому, що студент не використовував сторонню допомогу і самостійно виконав завдання. Звідси виходить, що необхідно передбачити таку форму контролю, як захист індивідуального завдання. Як було зазначено, недоліком даної форми контролю є брак часу. У той самий час студентам, які надавали відповіді через мережу Інтернет, захищати свої роботи буде простіше і швидше. Викладач вже знайомий зі стилем виконання роботи студентом, тому питання будуть по тим вправам, по яким виникали сумніви (вирішував сам чи ні).

Залучення студентів до систематичної самостійної роботи – одна з нагальних задач викладача. Вона пов'язана з вихованням бережливого ставлення до використання вільного часу, самодисципліни та самоорганізації. Така робота виконує важливі дидактичні функції, а саме:

- закріплення знань і вмінь, отриманих під час занять;
- формування вмінь і навичок самостійного виконання вправ;
- розширення, поглиблення навчального матеріалу;
- розвиток самостійності мислення шляхом виконання індивідуальних вправ, що виходять за рамки програмного матеріалу, але відповідають можливостям студентів;
- розвиток творчих здібностей;
- виховання волі, характеру.

Висновки і перспективи. Вочевидь, спираючись на інформаційні технології, вища школа може підняти рівень як навчальних програм, так і викладання дисциплін. Інноваційні технології відкривають нові можливості перед викладачами у сфері використання нових методик, що підвищують якість освіти і сприяють підготовці компетентних фахівців.

Педагогічна діяльність завжди пов'язана з перетвореннями, тому креативність – об'єктивна професійна необхідність у діяльності педагога. Вона дає педагогу можливості для постійного пошуку нового, забезпечує формування педагогічного мислення, уяви, пам'яті, емоційно-вольової і поведінкової сфер, ціннісних орієнтацій, сприяє досягненню успіхів у різних видах педагогічної діяльності. Специфічним результатом творчої самореалізації педагога є його готовність до подальшого професійного вдосконалення, оптимізації своєї праці.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вербицкий А.А. Компетентностный подход и теория контекстного обучения / Андрей Александрович Вербицкий. – М., 2004. – С. 76.
2. Державні стандарти професійної освіти: теорія та методика: монографія / за ред. Н.Г. Ничкало. – Хмельницький: ТУП, 2002. – 334 с.
3. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи / під заг. ред. О. В. Овчарук. – К.: К.І.С., 2004. – 124 с.
4. Мелешко С.В. Дистанционные технологии в информационно-образовательной среде вуза как средство организации внеаудиторной самостоятельной работы с целью повышения готовности студентов к самообразованию / С.В. Мелешко, И.А. Невидомская // Альманах современной науки и образования. – Тамбов: Грамота, 2012. – №5. – С. 87-89.
5. Семенова О.О. Формування функціональної компетентності майбутніх учителів-філологів у процесі фахової підготовки: монографія / Ольга Олександрівна Семенова. – Кривий Ріг, 2015. – 260 с.
6. Тубельський О. Взаємодія вчителів у розробці компетентнісного підходу до змісту освіти, або Експериментальні педагогічні команди / О. Тубельський // Управління освітою. – 2004. – № 17. – С. 6-7.
7. Чернишова Р. Мета сучасної школи – компетентність / Р. Чернишова, В. Андрюханова // Директор школи. Україна. – 2001. – № 8. – С. 91-96.
8. Harmer J. The Practice of English Language Teaching / Jeremy Harmer. – Longman, 2002. – 398 p.

О.А. СЕМЁНОВА. ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИНФОРМАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В ПРОЦЕССЕ ФОРМИРОВАНИЯ КРЕАТИВНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ БУДУЩИХ ПЕДАГОГОВ-ФИЛОЛОГОВ

Резюме. В данной статье освещаются научно-практические проблемы использования информационных технологий в процессе формирования креативной компетентности будущих учителей иностранного языка. Обосновывается целесообразность использования инновационных технологий и их способствование повышению качества образовательного процесса.

Ключевые слова: компетентность, креативная компетентность, творчество, инновационные технологии, информационные технологии.

O.O. SEMENOVA. THE USAGE OF INFORMATION TECHNOLOGIES IN THE PROCESS OF FORMATION OF THE CREATIVE COMPETENCE OF WOULD-BE TEACHERS-PHILOLOGISTS

The summary This article highlights the scientific and practical problems of usage of information technologies in the process of formation of the creative competence of would-be teachers of foreign language. The expediency of usage of innovative technologies and stimulating of improvement of the quality of the educational process is investigated. The creative competence is viewed as the complex personal formation.

Pedagogical activity is associated with the transformation, so creativity is an objective necessity in the professional activity of a teacher.

Key words: the competence, the creative competence, the creativity, the innovative technologies, the information technologies.

Рекомендовано до друку.

Д-р. пед. наук, проф. О.Б. Петренко.

Одержано редакцією 05.02.2016 р.

УДК: 373: 004 - 047. 64

Н.М. ГНЕДКО

ВИКОРИСТАННЯ ВІРТУАЛЬНОГО НАВЧАЛЬНО-КОНТРОЛЮЮЧОГО КОМПЛЕКСУ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ

Резюме. У статті досліджено методiku використання віртуальних навчально-контролюючих комплексів. Описано розроблений автором віртуальний навчально-контролюючий комплекс для візуальної підтримки навчального курсу з англійської мови, його компоненти та особливості використання.

Ключові слова: віртуальний навчально-контролюючий комплекс, аудіовізуальний образ, засіб навчання, інформаційно-комунікаційні технології.

Постановка проблеми. Сучасні учні та студенти в навчанні та у повсякденному житті активно користуються засобами інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), орієнтовані на використання інтерактивного, мультимедіа насиченого навчального середовища. Тому, виникає необхідність здійснювати розробку нових концепцій використання інформаційно-комунікаційних технологій: мультимедійних та інтерактивних засобів наочності, які реалізовані засобами ІКТ і допомагають суб'єктам навчання опанувати нові знання та уміння, підтримують процес активного навчання, сприяють формуванню пізнавальних здібностей та самостійної й творчо розвинутої особистості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У дослідженнях Ю.М. Єгорової [3], І.В. Роберт [4], О.Г. Смолянинової [5], В.О. Стародубцева [6], С.І. Шукліна [7] встановлено, що при використанні інтерактивних, насичених мультимедіа, освітніх ресурсів процес навчання стає інтенсивним та ефективним, а також створюються умови для самоосвіти та дистанційної освіти.

Мета статті. Важливо дослідити роль віртуального навчально-контролюючого комплексу як інноваційного дидактичного засобу вивчення навчального матеріалу в освітньому процесі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Віртуальний навчально-контролюючий комплекс – сучасне мультимедійне інтегроване інформаційно-освітнє середовище, що забезпечує суб'єктам навчання можливість оволодівати новими знаннями й уміннями при вивченні шкільних предметів (дисциплін) та забезпечує функцію контролю.

Віртуальний навчально-контролюючий комплекс за нашими підходами до класифікації та його місця серед інших дидактичних засобів відноситься до категорії засобів віртуальної наочності (ЗВН) [2, 40]. Основна дидактична одиниця будь-якого ЗВН – аудіовізуальний образ (АВО) [1, 22], який складається з елементарних дидактичних одиниць: графіки (статичної та динамічної), тексту, звуку, відео, моделі, гіперпосилання, а також їх комбінацій. Основне завдання створення аудіовізуального образу – створити простий і зрозумілий наочний образ досліджуваного явища чи об'єкта у процесі сприйняття різноманітної інформації.

Наведемо переваги використання віртуального навчально-контролюючого комплексу в навчальному процесі. Віртуальні навчально-контролюючі комплекси [2, 47-48]: містять насичений інформаційний контент (навчальний, навчально-методичний, практичний, довідковий, контролюючий та ін. матеріали); характеризуються додатковими елементами отримання та засвоєння знань (інтерактивність, навігація, кольорова графіка, швидке завантаження тощо); сприяють індивідуалізації навчання – забезпечують суб'єктів навчання можливістю вибору темпу і траєкторії отримання знань із елементами самонавчання та самоконтролю, при цьому не заступаючи педагога; дозволяють інтенсифікувати навчальний процес; активізують розумові процеси суб'єктів навчання через аудіовізуальні образи; стають об'єктом дослідження; активізують професійну, пізнавальну та соціальну мотивацію суб'єктів навчання; впливають на формування механізмів почуттєвого пізнання; автоматизують процеси інформаційно-пошукової діяльності суб'єктів навчання; використовують для організації діалогу користувача з комп'ютером «педагогічних агентів» [2, 48];

© Н.М. Гнедко, 2016